

**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет історичний**

кафедра архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Історія правових вчень, українська
Викладачі	Семенюк-Прибатьє Анна Вікторівна, старший викладач,
Профайл викладачів	http://kaf-archives.kpnu.edu.ua/semeniuk-a-v/
Е-mail:	semanya31@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/enrol/index.php?id=3358
Консультації	Очні консультації на протязі семестру: 25.09.2020-1год. 14.10.2020-1год. 18.11.2020-1год.

2. Анотація до курсу

«Історія правових вчень» відноситься до фундаментальних правових дисциплін та досліджує найбільш загальні теоретико-світоглядні проблеми правознавства і державознавства в їх історичному розвитку з метою поглибленого пізнання політико-правової дійсності.

«Історія правових вчень» закладає фундамент загальної правової культури, правового мислення, формує наукову базу юридичного світогляду.

Правові вчення та ідеї спрямовані на з'ясування генези, суті, тенденцій та перспектив розвитку права і закону, ролі правових норм у суспільстві та їхнього значення.

Предметом історії правових вчень є історія виникнення і розвитку поглядів, вчень і теорій щодо походження, ролі і значення та ідеальної форми держави і політичної системи суспільства, а також вчень і теорій про право, його суть і призначення, окремі державно-правові інститути та теорій і концепцій про ідеальні або бажані форми державно-правового буття.

При вивченні поглядів того чи іншого мислителя необхідно звернути увагу на історичні умови, за яких появляється те чи інше вчення, на постать самого вченого, на співвідношення між новим та попередніми вченнями.

2. Мета та цілі курсу

Завданням історії правових вчень є не тільки вивчення історії становлення і розвитку ідеї права, закону, держави, головних державно-правових інститутів у процесі формування людської цивілізації, але й формування світогляду правознавця. Це не галузева наука, як кримінальне чи цивільне право, не теоретична, як теорія держави і права, не історична, як історія держави і права України чи зарубіжних країн. Це світоглядна наука. Курс повинен показати формування розуміння засадничої цінності права і держави на різних історичних етапах розвитку людського суспільства, ознайомити з історичними коріннями таких визначальних у сучасному державно-правовому житті інститутів та ідей, як верховенство права, права і свободи людини, суверенітет тощо. Вивчення певних тем з історії правових вчень не є самоціллю. Цей матеріал повинен послужити формуванню власного юридичного світогляду кожного майбутнього правознавця. Поява вчень про державу і право нерозривно пов'язана з зародженням та розвитком самих держави і права.

3. Формат курсу

Стандартний очний курс.

4. Результати навчання

За підсумками вивчення курсу студент повинен:

знати

- історію виникнення і розвитку сучасних політичних та правових вчень;
- різні підходи і концепції державно-правових інститутів, держави і права в цілому.
- приклади тверджень про право, як мірило справедливості, про необхідність підпорядкування законам, про державу, як оптимальну форму погодження спільних інтересів усіх членів суспільства незалежно від суспільно-економічних формацій, від рівня розвитку виробничих сил та виробничих відносин.

вміти:

- аналізувати історію становлення і розвитку ідеї права, закону, держави, головних державно-правових інститутів у процесі формування людської цивілізації;
- сформувати власний світогляд як майбутнього правознавця.
- відрізнити історію політичних та правових вчень від теорії держави і права та історії держави і права України чи зарубіжних країн та інших суміжних наук.
- усвідомлювати засадничі цінності права і держави на різних історичних етапах розвитку людського суспільства;
- ознайомити з історичними коріннями таких визначальних у сучасному державно-правовому житті інститутів та ідей, як верховенство права, права і свободи людини, суверенітет тощо, але й виконувати, до певної міри, ідеологічну функцію.

5. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Історія та правознавство, 014 Середня освіта (Історія)	Історія та правознавство, 014 Середня освіта (Історія)
Рік навчання/ рік викладання	2-й /2020	3-й /2020-2021
Семестр вивчення	3-й	3-й/4-й
нормативна/вибіркова	нормативна	нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	40 год.	16 год.
Лекційні заняття	26 год.	8 год.
Практичні заняття	14 год.	8 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

6. Пререквізити курсу

Дана дисципліна в межах спеціальності 014 Середня освіта (Історія) пов'язана з такими навчальними дисциплінами: «Правознавство», «Основи конституційного права», «Теорія держави і права» тощо.

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

8. Політики курсу

Відвідання занять.

Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Схема курсу

Дата / кількість акад. год.	Тема, план	Форма заняття	Завдання, год	Термін виконання
24 вересня 2020р. 2 год.	<p>Тема 1. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ ЯК НАУКА І ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА</p> <p>1. Завдання і значення курсу історії політичних та правових вчень. 2. Предмет історії політичних та правових вчень. 3. Методи вивчення історії політичних та правових вчень. 4. Періодизація історії політичних та правових вчень.</p>	Лекція	питання	
1 жовтня 2020р. 2 год./ 12 листопада 2020р. 2 год.	<p>Тема 2. ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВЧЕННЯ ДАВНЬОГО СХОДУ, АНТИЧНОЇ ГРЕЦІЇ, АНТИЧНОГО РИМУ.</p> <p>I. 1. Особливості формування політичних та правових вчень в античності. 2. Політична та правова думка Близького та Середнього Сходу. Давній Єгипет. 3. Політична та правова думка давньої Індії. 4. Політична та правова думка давнього</p>	Лекція/ практичне заняття	Тести, питання	

	<p>Китаю. Конфуцій, Мо-дзи та ін.</p> <p>II. 1. Загальна характеристика політичної та правової думки античної Греції.</p> <p>2. Етапи становлення і розвитку політичних та правових вчень в античній Греції.</p> <p>3. Значення давньогрецької політичної та правової думки.</p> <p>III. 1. Загальна характеристика давньоримської політичної та правової думки.</p> <p>2. Ціцерон. Римські юристи.</p> <p>3. Римські стоїки. Сенека, Епіктет, Марк Аврелій.</p>			
8 жовтня 2020р. 2 год.	<p>Тема 3. ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ІДЕЇ ХРИСТІЯНСТВА. ПРАВОВІ ВЧЕННЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ</p> <p>1. Загальна характеристика правових ідей раннього християнства.</p> <p>2. Августин Блаженний. Тома Аквінський.</p> <p>3. Загальна характеристика правової та політичної думки у середні віки. Особливості політичних та правових вчень епохи Відродження і Реформації.</p> <p>4. Марсілій Падуанський. Ніколло Мак'явеллі.</p> <p>5. Франческо Гвіччардіні. Жан Боден.</p>	Лекція	питання	
15 жовтня 2020р. 2 год./ 19 листопада 2020р. 2 год.	<p>Тема 4. РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ ДУМКИ В АНГЛІЇ, ФРАНЦІЇ, ГОЛЛАНДІЇ.</p> <p>1. Томас Гобс та Джон Лок.</p> <p>2. Вольтер.</p> <p>3. Шарль Луї Монтеск'є.</p> <p>4. Жан-Жак Руссо.</p>	Лекція/ практичне заняття	Тести, питання	

	5. Гуго Гроцій та Барух (Бенедикт) Спіноза.			
22 жовтня 2020р. 2 год./ 25 листопада 2020р. 2 год.	Тема 5. РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ ДУМКИ В ІТАЛІЇ, СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ І НІМЕЧЧИНІ. 1. Джамбаттіста Віко. Чезаре Беккарія. 2. Б.Франклін, Т.Пейн, Т.Джеферсон. 3. О.Гамілтон, Дж.Медісон, Дж.Адамс. 4. Самуїл Пуфендорф. Вільгельм фон Гумбольдт. Іммануїл Кант.	Лекція/ практичне заняття	Питання, доповіді	
29 жовтня 2020р. 2 год./ 26 листопада 2020р. 2 год.	Тема 6. ІСТОРИЧНА ШКОЛА ПРАВА. ПОЛІТИКО-ПРОВОА КОНЦЕПЦІЯ ГЕГЕЛЯ 1. Загальна характеристика. 2. Густав Гуго. 3. Фрідріх-Карл фон Савін'ї. 4. Георг Фрідріх Пухта. 5. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель.	Лекція/ практичне заняття	Тести, питання	
5 листопада 2020р. 4 год./ 29 листопада 2020р. 2 год.	Тема 7. ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК НАПРЯМ У ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕННЯХ 1. Загальна характеристика. Ієремія Бентам. 2. Розвиток лібералізму у Франції. Політичні та правові погляди Бенжамена Констана. 4. Алексіс де Токвіль. 5. Розвиток новітнього лібералізму в ХІХ столітті. Політичні та правові погляди Джона Стюарта Міля.	Лекція/ практичне заняття	Тести, питання	

<p>12 листопада 2020р. 19 листопада 2020р. 4 год./ 3 грудня 2020р. 2 год.</p>	<p>Тема 8. ПОЗИТИВІЗМ ЯК НАПРЯМ В ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ 1. Загальна характеристика. Огюст Конт. 2. Зародження правового (юридичного) позитивізму. 3. Джон Остін. Карл Бергбом. 4. Розвиток правового (юридичного) позитивізму. Правова концепція Рудольфа Ієрінга.</p>	<p>Лекція/ практичне заняття</p>	<p>Тести, питання</p>	
<p>26 листопада 2020р. 2 год.</p>	<p>Тема 9. ЗАРОДЖЕННЯ І РОЗВИТОК СОЦІАЛІЗМУ ЯК НАПРЯМУ В ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ 1. Загальна характеристика соціалізму. 2. Клод-Анрі де Рувруа Сен-Сімон. 3. Франсуа-Марі-Шарль Фур'є. 4. Роберт Оуен. 5. Органічне вчення про державу та соціальний дарвінізм Герберта Спенсера.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Питання</p>	
<p>2 грудня 2020р. 2 год./ 6 грудня 2020р. 2 год.</p>	<p>Тема 10. ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ МАРКСИЗМУ. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК АНАРХІЗМУ 1. Вчення марксизму: Карл Маркс та Фрідріх Енгелс. 2. Загальна характеристика анархізму. П'єр Жозеф Прудон. 3. Міхаїл Бакунін. П'єтр Кропоткін.</p>	<p>Лекція/ практичне заняття</p>	<p>Тести, питання</p>	
<p>3 грудня 2020р. 2 год.</p>	<p>Тема 11. ПРАВОВІ ВЧЕННЯ ХХ СТОЛІТТЯ 1. Неокантіанство. 2. Психологічна школа права. 3. Соціологічна юриспруденція. 4. Нормативізм або чиста наука права.</p>	<p>Лекція</p>	<p>питання</p>	

Основна література

1. Андрусяк Т.Г. Історія політичних та правових вчень. Лекції. Частина перша. Львів, 1997.
2. Андрусяк Т.Г. Історія політичних та правових вчень. Лекції. Частина друга. Львів, 1997.
3. Андрусяк Т.Г. Історія політичних та правових вчень. Навчальний посібник. Львів, 2002.
4. Шульженко Ф.П., Андрусяк Т.Г. Історія політичних та правових вчень. К., 2000.
5. Шульженко Ф.П., Наум М.Ю. Історія вчень про державу і право. Курс лекцій. За загальною редакцією академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора В.В.Копейчикова. К., 1997.
6. Мадіссон В.В., Ларченко Л.І., Степіко В.П., Діденко Л.Я. Історія розвитку політичної думки. Курс лекцій. К., 1996.
7. Основи політичної науки. Курс лекцій. За редакцією Бориса Кухти. Частина 1. З історії політичної думки: від стародавності до наших днів. Львів, 1996; Видання друге, виправлене і доповнене. Львів, 1997.
8. Рассел Бертран. Історія західної філософії. К., 1995.
9. Скратон Роджер. Коротка історія новітньої філософії. Від Декарта до Вітгенштайна. К., 1998.
10. Себайн Дж. Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки. К., 1997.
11. Скиба В., Горбатенко В., Туренко В., Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки. К., 1998.
12. История политических учений. Под редакцией проф. С.Ф.Кечекьяна и доц. Г.И.Федькина. Второе издание. Москва, 1960.
13. Зейдлер Г.-Л. Політична думка Стародавнього світу. Правові доктрини імперіалізму. Львів, 1959.
14. История политических и правовых учений. Под ред. доктора юрид. наук. В.С.Нерсесянца. Москва, 1983.
15. История политических и правовых учений. Древний мир. Ответственный редактор доктор юрид. наук В.С.Нерсесянц. Москва, 1985.

16.История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение. Ответственный редактор доктор юрид. наук, профессор В.С.Нерсесянц. Москва, 1986.

17.История политических и правовых учений. XVII-XVIII вв. Ответственный редактор доктор юрид. наук, профессор В.С.Нерсесянц. Москва, 1989.

18.История политических учений. Часть I. Издание 2-е, исправленное. Под редакцией проф. К.А.Мокичева. Москва, 1971.

19.История политических учений. Часть II. Под редакцией проф. К.А.Мокичева. Москва, 1972.

20.История политических и правовых учений. Домарксистский период. Под редакцией доктора юридических наук, профессора О.Э.Лейста. Москва, 1991.

21.Политические учения: история и современность. Марксизм и политическая мысль XIX века. Москва, 1979.

22.Азаркин Н.Н., Левченко В.Н., Мартышин О.В. История политических учений. Выпуск 1. Под общей редакцией проф. О.В.Мартышина. Москва, 1994.

23.История политических и правовых учений. Под общей редакцией членакорреспондента РАН В.С.Нерсесянц. Москва, 1996.

24.История политических и правовых учений. Под общей редакцией доктора юридических наук, профессора О.Э.Лейста. Москва, 1997.

25.Сурия Пракаш Синха. Юриспруденция. Философия права. Краткий курс. Москва-Будапешт, 1996.

26.Мамут Л.С. Этатизм и анархизм как типы политического сознания. Домарксистский период. Москва, 1989.

11. Система оцінювання та вимоги

Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни є допуском до складання екзамену.

Перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу керівника курсу за наявності поважних причин.

Поточний і модульний контроль (90 балів)		ІНДЗ	Залік
Поточна оцінка за модуль	МКР	10 балів	100 балів
45 балів	27-45 балів		